

**ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE
WOJEWODY MAZOWIECKIEGO**
z dnia 3 listopada 2017 r.
w sprawie nadania nazwy ulicy

Na podstawie art. 6 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz. U. poz. 744 oraz z 2017 r. poz. 1389) zarządza się, co następuje:

§ 1. Zmienia się dotychczasową nazwę ulicy położonej w m.st. Warszawie z Heleny Wolff na Sergiusza Piaseckiego.

§ 2. Wykonanie zarządzenia powierza się Prezydentowi m.st. Warszawy.

§ 3. Zarządzenie podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego i wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Uzasadnienie

W dniu 2 września 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 744), zwana dalej „ustawą”. Ustawa została zmieniona ustawą z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 1389).

Zgodnie z brzmieniem art. 6 ust. 1 ustawy, obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, upamiętniające osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny lub propagujące taki ustrój w inny sposób, właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego zmienia w terminie 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. Stosownie do art. 1 ust. 2 ustawy za propagujące komunizm uważa się także nazwy odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944-1989.

Na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy w przypadku niewykonania obowiązku przez właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego, wojewoda wydaje zarządzenie zastępcze, w którym nadaje nazwę zgodną z art. 1 ustawy w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym upłynął termin na podjęcie działań przez organ jednostki samorządu terytorialnego.

Rada m.st. Warszawy nie wykonała ustawowego obowiązku i nie dokonała zmiany nazwy ulicy Heleny Wolff. Wojewoda zwrócił się, w trybie art. 6 ust. 3 ustawy, do Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o wydanie opinii potwierdzającej niezgodność nazwy obowiązującej w dniu wejścia w życie ustawy z art. 1. Na mocy art. 6 ust. 3 w związku z art. 2 ust. 3 ustawy, oczekiwanie na opinię wstrzymuje bieg terminu na wydanie zarządzenia zastępczego. Opinia IPN wpłynęła do

organu nadzoru w dniu 9 listopada 2017 r. (pismo z dnia 9 listopada 2017 r. znak: BUW-940-229(2)/17).

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa „Helena Wolff” wypełnia normę art. 1 ustawy.

Nazwa ta odnosi się do Heleny Wolff pseud. Anka lub Dr Anka, żyjącej w latach 1915–1944, działaczki komunistycznej, członkini PPR oraz Gwardii Ludowej i Armii Ludowej. Helena Wolff po maturze w 1933 r. studiowała medycynę w Poznaniu i w Warszawie. Została członkinią Organizacji Młodzieży Socjalistycznej „Życie”, grupującej także wielu współpracowników Komunistycznej Partii Polski. Przed wybuchem wojny została aresztowana za działalność komunistyczną lecz w wyniku interwencji rodziny zwolniono ją po miesięcznym pobycie w więzieniu.

Przez cały okres II Wojny Światowej, do 1944 r., pracowała w warszawskich szpitalach (św. Ducha w Warszawie, Szpitalu Położniczym, Szpitalu Wolskim oraz w Instytucie Radowym im. Marii Curie-Skłodowskiej). W latach 1940-1941 była członkinią tajnego Komitetu Porozumiewawczego Lekarzy Socjalistów i Demokratów.

Po przerzuceniu do kraju z Moskwy grupy dywersyjnej Marcelego Nowotki w celu budowy struktur komunistycznej Polskiej Partii Robotniczej (PPR) również Helena Wolff wstąpiła do tej struktury. Wiosną 1942 r. została członkinią PPR oraz Gwardii Ludowej (GL) – organizacji podporządkowanych ośrodkom dowódczym w Moskwie. Organizowała zaplecze sanitarno-medyczne dla działalności grup komunistycznych – działała w Centralnym Sanitariacie GL. Zagrożona aresztowaniem została przerzucona na Kielecczyznę. Po przekształceniu Gwardii Ludowej w Armię Ludową znalazła się w składzie tzw. I Brygady AL im. Ziemi Kieleckiej. Została tam głównym lekarzem oraz szefem Sanitariatu Obwodu Kielecko-Radomskiego AL. Uczestniczyła w akcjach bojowych „1 Brygady AL im. Ziemi Kieleckiej”.

Oddział leśny, w którym przebywała, został rozbity przez Niemców 30 października 1944 r. Ciężko ranna Wolff dostała się do niewoli. Według różnych publikacji zmarła z ran lub została zabita przez Niemców.

Stosownie do brzmienia art. 1 i 6 ust. 1 ustawy wskazać należy, że podstawowym jej założeniem było skuteczne wyeliminowanie z przestrzeni publicznej nazw propagujących symbole ustrojów totalitarnych, przy poszanowaniu miejsc pochówku, grobów i cmentarzy, a także własności prywatnej. Przedsięwzięcie zmiany nazw jest jednym z elementów polityki historycznej, jako kategorii historii służącej kształtowaniu świadomości historycznej społeczeństwa, w tym świadomości gospodarczej i terytorialnej oraz wzmocnieniu publicznego dyskursu o przeszłości w kierunku pielęgnowania więzi narodowych niezależnie od bieżącej polityki państwa. Polityka historyczna dotyczy interpretacji faktów, bytów i zdarzeń oraz jest rozpatrywana w kategoriach racji stanu społeczeństwa i narodu, jako element mający charakter długofalowy i stanowiący fundament państwa.

Na mocy art. 6 ust. 2 i 3 ustawy organ nadzoru jest zatem zobligowany do wydania zarządzenia zastępczego dokonującego zmiany nazwy z ulicy Helena Wolff na ulicę Sergiusza Piaseckiego.

Sergiusz Piasecki (1901-1964) – polski pisarz, publicysta polityczny, oficer wywiadu, żołnierz Armii Krajowej.

Uczestniczył w obronie Warszawy podczas wojny 1920 r. Podczas II Wojny Światowej nawiązał współpracę z polskim wywiadem. Był żołnierzem Armii Krajowej. Najślynniejszą jego akcją było przeprowadzone osobiście 13 czerwca 1943 r. włamanie do ochranianego przez Gestapo urzędu. Udało mu się wynieść dokumenty obciążające Zygmunta Andruszkiewicza, wileńskiego działacza Armii Krajowej, którego Niemcy schwytali kilka dni wcześniej. Wśród wykradzonych papierów znajdowało się też archiwum dokumentujące zbrodnię katyńską, sporządzone przez Józefa Mackiewicza oraz przekazany Andruszkiewiczowi, własnoręcznie podpisany przez Mackiewicza protest przeciwko posądzeniu o kolaborację z Gońcem Codziennym, co uchroniło go przed aresztowaniem ze strony Gestapo. Za wyczyn ten Piaseckiego uhonorowano Brązowym Krzyżem Zasługi z Mieczami. Po wojnie ukrywał się przed Urzędem Bezpieczeństwa, który szukał go po liście, w którym bardzo krytycznie opisał sytuację, w jakiej znalazła się Polska po 1945 r. Następnie wyemigrował.

Sergiusz Piasecki znany jest przede wszystkim jako pisarz. Jego książka *Kochanek Wielkiej Niedźwiedzicy* zdobyła olbrzymią popularność i została przetłumaczona na wiele języków obcych. Wszystkie jego utwory objęte były w PRL od 1951 r. zapisem cenzury i podlegały natychmiastowemu wycofaniu z bibliotek. Na emigracji dużo pisał, m.in. *Zapiski oficera Armii Czerwonej*, *Adam i Ewa*, *Wieża Babel* oraz odtworzył swoje więzienne książki zatrzymane przez cenzurę. W oparciu o jego dzieła nakręcono filmy oraz wystawiano sztuki teatralne. Zajmował się też publicystyką polityczną. Był bezkompromisowym wrogiem ustroju komunistycznego i jego współpracowników.

Na podstawie art. 5 ustawy pisma oraz postępowania sądowe i administracyjne w sprawach dotyczących ujawnienia w księgach wieczystych oraz uwzględnienia w rejestrach, ewidencjach i dokumentach urzędowych zmiany nazwy dokonanej na podstawie ustawy są wolne od opłat, zaś zmiana nazwy dokonana na podstawie ustawy nie ma wpływu na ważność dokumentów zawierających nazwę dotychczasową.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego. Termin wejścia w życie zarządzenia, ze względu na ważny interes państwa i przytoczoną wyżej argumentację, dotyczącą podstawowych założeń ustawy, oraz z uwagi na beczynność Miasta w zakresie zmiany nazwy, czyni zadość zasadom demokratycznego państwa prawnego, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1523).

Jednocześnie, na podstawie art. 6 ust. 4 i art. 3 ust. 4 ustawy w związku z art. 98 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875), pouczam, że na zarządzenie zastępcze Miastu przysługuje skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie w terminie 30 dni od dnia doręczenia, wnoszona za pośrednictwem organu, który skarżone zarządzenie wydał.

WOJEWODA MAZOWIECKI

Zdzisław Szipera

